

Sallay Gergely Pál

Megkésett elismerés

László Fülöp és a Magyar Corvin Díszjelvény

Bár a Katonaújság hadtörténelmi folyóirat, a hasábjain eddig megjelent, kitüntetésekkel foglalkozó szócikkek sorába reményeink szerint jól illeszkedik az alábbi írás, amely egy különleges ember különleges kitüntetését tárgyalja.

László Fülöp, korának egyik legnagyobb portréfestője Laub Fülöp Elek néven 1869-ben Budapesten született, 1907-ben azonban Angliába költözött, 1914-ben pedig megkapta

a brit állampolgárságot. Magyarok és britek tehát egyaránt tekinthetik a művészt magukénak. A nagyhírű meseter az 1890-es évek elejétől egészen 1937-ben, Londonban bekövetkezett haláláig számos országban élt és alkotott, s mivel megrendelői között előkelőségek egész sorát találjuk (köztük uralkodókat, államfőket és pápákat), nem csoda, hogy pályafutása csúcán már figyelemre méltó rendjel-kollekcióval rendelkezett. László Fülöp – vagy

Nagy-Britanniában használt nevén: Philip Alexius de László – személyes feljegyzéseiből az is egyértelműen kiderül, hogy a neki adományozott elismeréseket számon tartotta és megbecsülte. Számos kitüntetésé közül – „kettős állampolgárságát” figyelembe véve –különösen érdekesek brit és magyar elismerései, s legfőképp a részére élete utolsó napjaiban odaítélt Magyar Corvin Díszjelvény, amelynek ezt az adományozását a szakirodalom¹

A MAGYAR CORVIN-LÁNC, A MAGYAR CORVIN-KOSZORÚ ÉS A MAGYAR CORVIN-DÍSZJELVÉNY ALAPSZABÁLYAI.

A Magyar Corvin Lánccal, a Magyar Corvin Koszorúval és a Magyar Corvin Díszjelvény alapszabályai László Fülöp hagyatékából (Magántulajdonban)

Az Est és a Pesti Napló hírei László Fülöp magas kitüntetéséről, a művész halála előtti napon. A tudósítások nem szólnak a szívbeteg festő válságos állapotáról. Környezete nem hozta tudomására a hírt, nehogy azon túlzottan felizgassa magát. (© de László Archive Trust)

Eemil Setälä finn nyelvész és politikus Magyar Corvin Díszjelvényének elő- és hátlapja. A kitüntetés hátlapjába az adományozott nevét gravírozták. (Magyar Nemzeti Múzeum Éremtára)

mindeddig nem tartotta nyilván. Mielőtt azonban ennek tárgyalására rátérnénk, tekintsük át az említett egyéb brit és magyar vonatkozásokat.

László Fülöp művészi teljesítményeit szülőhazájában több ízben is elismerték. 1903-ban I. Ferenc József a Vaskorona Rend III. osztályával tüntette ki egyenruhás portréjának megfestéséért,² majd 1912-ben a vallás- és közoktatásügyi miniszter elő-

A brit Királyi Viktória Rend IV. osztályú jelvénye. Szalagjáról az idők során elveszett a rozetta. (Magántulajdonban)

terjesztésére magyar nemességet adományozott neki.³ 1927-ben, amikor a festőművész Magyarországra utazott, hogy a magyar kormány megbízásából megfesse Horthy Miklós portróját,⁴ a kormányzó „a festőművészet terén szerzett kiváló érdemei elismeréséül” a Magyar Érdemkereszt II. osztályát a csillaggal személyesen nyújtotta át neki.⁵ Mivel ezt a kitüntetést már brit állampolgárként kapta, az előterjesztést a magyar külügyminiszter (pontosabban annak helyettese) tette,⁶ viselési engedélyt pedig az angol királytól kellett, hogy kérjen a művész.⁷ (Éppen ezért említésre méltó, hogy Magyarország tiszti cím- és névtárában László Fülöp a kitüntetés magyar tulajdonosai, s nem a külföldiek között van felsorolva.⁸) Végül 1937-ben „kimagasló művészi teljesítményei és a magyar művelődés ügyének tett kiválóan értékes szolgálatai elismeréséül” a kormányzó a kizárólag külföldieknek adományozható Magyar Corvin Díszjelvényt ítélte oda Lászlónak.⁹ Brit részről hasonlóképpen még külföldiként, az Osztrák–Magyar Monarchia állampolgáraként ismerték el a festő művészetét 1909-ben, amikor VII. Edward a Királyi Viktória Rend IV. osztályának tiszteletbeli tagjává ne-

vezte ki.¹⁰ (Tiszteletbeli rendtagságot külföldiek kaphattak, illetve kaphatnak napjainkban is.) Érdekes módon tehát magyar kitüntetésait brit, brit kitüntetését pedig magyar állampolgárként kapta a mester.

De térjünk vissza a Magyar Corvin Díszjelvényhez. Miért is olyan különleges ez az adományozás? Mindenekelőtt azért, mert egy igen ritka, kis számban odaítélt kitüntetésről van szó. Az 1930-ban a Magyar Corvin Lánccal és a Magyar Corvin Koszorúval együtt alapított elismerést olyan külföldiek kaphatták, akik „a magyar művelődés ügyének előmozdítása körül különösen hasznos szolgálatokat teljesítettek”, s a kitüntetettek száma egy időben a tizenkettőt nem haladhatta meg.¹¹ (Ráadásul jelenlegi ismereteink szerint a Horthy-korszak végéig összesen sem került sor ennyi adományozásra.) Különleges László Fülöp elismerése továbbá azért, mert a Corvin Díszjelvény valamennyi kitüntetettje között ő volt az egyetlen magyar származású személy.

Ha László Fülöp kitüntetésének procedúráját lépésről lépésre végigtekintjük, meglepő részletekkel szembesülhetünk. Mindenekelőtt fontos hangsúlyozni, hogy a Corvin Díszjel-

Egy kiemelkedően sikeres művészkari gyümölcsei. László Fülöp rendjeleiből, kitüntetéseiből és kiállítási díjmeiből halála után családja ezt a tetszetős tablót állította össze. A kép bal alsó sarkában a Magyar Érdemkereszt II. osztályú csillaggal, a kiállítási érmektől jobbra a Magyar Corvin Díszjelvény és a III. osztályú Vaskorona Rend, fölöttük pedig a Királyi Viktória Rend IV. osztályú jelvénye látható. (© de László Archive Trust)

vény odaítélése László számára már évekkal a tényleges adományozás előtt napirenden volt – ez bárcziházi Bárczy István miniszterelnöki államtitkár (a festő közeli barátja¹²) 1935. június 25-én és 1936. augusztus 4-én kelt leveleiből derül ki. Bárczy mindkét említett levélben tájékoztatta a művészt, hogy kezdeményezte kitüntetését Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszternél, aki mindkét ígéretet tett arra, hogy Horthynál az előterjesztést megteszi.¹³ A kérdés aktualitását ekkor az adta, hogy László Fülöp 1935 márciusában ismét Budapesten járt, s hivatalos felkérésre újabb portrét festett a kormányzóról.¹⁴ Látogatásáról beszámoltak az újságok, a Tolnai Világlapja képet is közölt a mesterről és legújabb művéről.¹⁵ Bár Lászlót szülőhazájában festőfejedelemnek kijáró módon fogadták, a magas kitüntetés

adományozása mégis késett, míg végül már túl későn került rá sor. A 68 éves szívbeteg mester 1937. október 20-án szívrohamot kapott, amelyből már nem épült fel.¹⁶ Bizonyára hirtelen ágyának esése is hozzájárult ahhoz, hogy november 20-án Horthy Miklós – a külügyminiszter és a vallás- és közoktatásügyi miniszter együttes előterjesztésére – végre kitüntette a Corvin Díszjelvényvel, erről azonban a művész már nem értesült. Jóllehet ez alkalmából a kormányzó mellett Darányi Kálmán miniszterelnök és Hóman Bálint kultuszminiszter is táviratot intézett a „mélyen tisztelt és kedves Mesterhez”,¹⁷ környezete nem merte közölni vele a nagy hírt, nehogy ezzel túlzottan felizgassák, és állapota tovább romoljon. Két nappal később, november 22-én László Fülöp úgy hunyta le örökre a szemét, hogy a

A Vaskorona Rend III. osztályú jelvénye László Fülöp hagyatékából. A kitüntetést 1903-ban kapta I. Ferenc Józseftől, aki egyenruhában ült mellette a festőnek és magyarul beszélt vele. (Magántulajdonban)

László Fülöp alkalmi műtermében Magyarországon, 1927 októberében. A művész látogatása során két portrét festett Horthy Miklósról, megörökítette a kormányzó feleségét, Bethlen István miniszterelnököt és hitvesét, valamint Máté-Török Gyula testőrparancsnokot.

Ami László Fülöp kitüntetéséből megmaradt: a Magyar Corvin Díszjelvény középmedalionjának elő- és hátlapja. A hátlapba a művész nevét magyar írásmóddal gravírozták. (Magántulajdonban)

hőn áhított elismerésről nem szerzett tudomást. Pedig halálos ágyán is megnyilvánult, hogy szülőföldje mennyit jelentett számára: utolsó napjaiban magyarul beszélt szeretteihez. Szavait többek között az akkor Londonban élő Kisfaludi Strobl Zsigmond szobrászművész tolmácsolta.¹⁸

November 21-én mind a magyarországi, mind a brit sajtó hírt adott a rangos kitüntetés odaítéléséről.¹⁹ Az özvegyet hivatalosan Hóman Bálint miniszter értesítette az adományozásról 1938. január 7-én kelt levelében, amelyhez az adományozási okirat és az alapszabályok egy példánya is csatolva volt.²⁰ Magát a kitüntetést, a Corvin Díszjelvényt vitéz Marosy Ferenc követségi tanácsos, a londoni magyar királyi követség ügyvivője adta át az özvegynek 1938. májusban.²¹ (A két időpont között, 1938. január 20-án tartotta évi rendes közgyűlést a Corvin Lánccs és Koszorú Tulajdonosainak Testülete, amely ekkor utólagosan hozzájárult a kultuszminiszternek a néhai festőművész kitüntetésére iránti előterjesztéséhez.²²) A kitüntetés utó-

lagos átadása az özvegy részére azért is figyelemre méltó, mert a Corvin-kitüntetések alapszabályai 9. paragrafusában értelmében a Corvin Díszjelvényt (a Corvin Lánchoz és a Corvin Koszorúhoz hasonlóan) a tulajdonos elhalálása után vissza kellett juttatni a kormányzó kabinetirodájához. Bizonyára kegyeleti okai voltak annak, hogy ebben a különleges esetben – amikor az adományozásra gyakorlatilag már nem az adományozott életében került sor – a kitüntetés jelképesen mégis átadásra került, és maradt is a család birtokában, holott az alapszabályok betűjében ez ellentmondott. Arra, hogy ez valóban így történt (ti. hogy a kitüntetés a családnál maradt), bizonyíték annak a kitüntetéstáblának a képe, amelyen a művész többi rendjele és kitüntetésével együtt a Corvin Díszjelvény is látható, ez az összeállítás pedig értelemszerűen csak 1938 májusa után készülhetett. Napjainkra László Fülöp Díszjelvényének sajnos csak a középső, Mátyás királyt ábrázoló érem-része maradt fenn a leszármazottaknál, hátlapján a Corvin-kitüntetéséről ismert névgra-

vírozással. Érdekes, bár nem meglepő, hogy László Fülöp neve magyar alakban olvasható a hátlapon.

Az özvegynek küldött értesítőlevelében említett adományozási okiratról kép, illetve annak fellelhetőségéről információ nem áll rendelkezésre. (Hangsúlyozandó, hogy adományozási okirat egyetlen másik Corvin Díszjelvényhez sem ismert.) A de László leszármazottak ugyanakkor a mai napig őrzik az értesítőlevelét magyar és angol nyelvű példányát, valamint a magyar nyelvű alapszabályokat. Mivel László Fülöp kitüntetésére nem maradt fenn teljes formában, a ritka és különleges elismerésnek egy, a Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárában őrzött példányát is bemutatjuk cikkünk illusztrálására.²³ Ezt Eemil Nestor Setälä finn politikus és nyelvész kapta 1931-ben.²⁴ Ezen a darabon kívül a Corvin Díszjelvénynek még egy példánya ismert Magyarországon: a gravírozott nevet nem viselő kitüntetés a gyöngyösi Huszár Lajos Éremtárban található, ahol eredeti dobozával együtt megtekinthető.²⁵

Összefoglalva a fent leírtakat, a falerisztikai szakirodalom mindaddig nem tartotta számon a Magyar Corvin Díszjelvény adományozását László Fülöp részére, így legfőbb ideje, hogy a ritka és rangos elismerés kitüntetettjeinek listájára felvegyük a világhírű festőművész nevét. Bár hagyatékában a kitüntetésnek már csak a középmedalionja található meg, még e hiányos példány is valódi különlegesség, hiszen az 1930 és 1945 között kevesebb, mint 12 esetben odaítélt Corvin Díszjelvénynek ezen kívül csupán egy olyan példányát ismerjük, amelyen az egykori tulajdonos bevésett neve olvasható (Eemil Setälä kitüntetésére a Magyar Nemzeti Múzeumban).

László Fülöp elhunytakor pályatársa, az ír Sir John Lavery így nyilatkozott:

A szerző hálás köszönetet mond a de Laszlo családnak és a De László Életmű-katalógus munkatársainak, kutatómunkája önzetlen és mindenkor készséges támogatásáért, illetve a cikkben szereplő képek közlési engedélyéért. Köszönetet mond továbbá dr. Torbágyi Melindának és dr. Pallos Lajosnak a Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárában található Corvin Díszjelvény közlésének lehetővé tételéért; valamint Borbándi Eriknek (Huszár Lajos Éremtár, Gyöngyös) és Fekete Ferencnek kutatómunkája segítéséért.

1935. március 8. László Fülöp elkészült a kormányzóról festett portréjával

„korunk egyik arcképfestőjét sem ismerték az egész világon olyan széles körökben, mint László Fülöpöt. Igazi modern udvari festő volt. Rengeteg kitüntetései is bizonyítják, milyen nagyra becsülték Európa összes uralkodói.” Francis Owen Salisbury angol festő nyilatkozata szerint „László Fülöp halálával a világ egy életerős, szeretetreméltó egyéniséget veszített el, de az idő határai nem foszthatják meg a

világot egy nagy művésztől. László Fülöp művészete örökké fog élni. A történelmi korszakok folyamán nagyon kevés művész gazdagította ilyen sok és nemes kincssel nemzedéke művészetét.”²⁶ Emléke szülőhazájában mára mégis mintha elhalványult volna. Szolgálja ezért jelen írásunk is a kiváló portréfestő emlékének őrzését: a művészt, akire mi, magyarok különösen büszkék lehetünk!

A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi ministertől.

23.601/1937. szám.
eln.

A Kormányzó Ur Ó Főméltósága Budapesten, 1937. évi november hó 20. napján kelt legfelsőbb elhatározásával, a m. kir. külügyminiszter urral egyetértve tett előterjesztésekre, Nagyságod néhai férjének, László Fülöp brit állampolgár, festőművésznek kimagasló művészi teljesítményei és a magyar művelődés ügyének tett kiválóan értékes szolgálatai elismerésül a magyar Corvin-díszjelvényt legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Erről Nagyságodat, az adományozási oklevél és az alapszabályok csatolása mellett, van szerencsém értesíteni.

Budapest, 1938. évi január hó 7-én.

H. H. H.

Értesítő a Magyar Corvin Díszjelvényhez

A De László Életmű-katalógus munkatársai a catalogue@delaszlo.com e-mail címen várják olyan személyek jelentkezését, akik Laub vagy László szignóval ellátott, lappangó László Fülöp festményekről információval rendelkeznek. Az Életmű-katalógusról és a De László Alapítvány tevékenységéről részletek a www.delaszloarchivetrust.com honlapon olvashatóak. Az Alapítvány a képtulajdonosok adatait diszkréten kezeli, és nem adja ki harmadik félnek.

Jegyzetek

- ¹ Ambrózy György – Felszeghy Ferenc – Petrichevich György – Rátvay Imre (szerk. biz.): A rendjelek és kitüntetések történelmünkben. Budapest, é.n. [1943.] 466–467. o.; Pandula Attila: A magyar Corvin-lánc, a magyar Corvin-koszorú és a magyar Corvin-díszjelvény története. Numizmatikai Közöny XC–XCI. évf. (1991–1992) 171–185. o.
- ² Duff Hart-Davis: Philip de László. His Life and Art. Yale University Press, New Haven and London, 2010. 74. o.
- ³ Magyar Országos Levéltár (a továbbiakban MOL) K27 Minisztertanácsi jegyzőkönyvek. 1912. január 2. (1. ülés) 20. Javaslat nemesség adományozására László Fülöp festőművész részére.
- ⁴ Hart-Davis: i.m. 208–209. o.
- ⁵ De László Archive (a továbbiakban DLA) Bethlen István miniszterelnök levele László Fülöpnek. Budapest, 1927. október 17.; MOL K428 MTI könyvtárosok. 1927. október 17.
- ⁶ MOL K27 Minisztertanácsi jegyzőkönyvek. 1927. szeptember 30. 5. Javaslat Lombosi László Fülöp festőművész részére a II. osztályú Magyar Érdemkereszt csillaggal kitüntetés adományozására.
- ⁷ Az engedély megadásáról hírt adott a The Times (1927. december 9.), a Yorkshire Herald (1927. december 10.) és a Universe and Catholic Weekly (1927. december 16.). DLA jelzetlen újságkivágatok.
- ⁸ Magyarország tisztí cím- és névtára. XLI. évf. Budapest, 1931. 454. o.
- ⁹ Értesítőlevél a Magyar Corvin Díszjelvény adományozásáról. Magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter. 23601/1937-eln. sz. Magántulajdonban.
- ¹⁰ The Edinburgh Gazette. 1909. július 20. 786. o.; James Risk – Henry Pownall – David Stanley – John Tamplin: Royal Service. Volume II. Third Millennium Publishing-Victorian Publishing, 2001. 204. o.
- ¹¹ A magyar Corvin-lánc, a magyar Corvin-koszorú és a magyar Corvin-díszjelvény alapszabályai, 1930. 1. o. Magántulajdonban.
- ¹² Hart-Davis: i.m. 191. o.
- ¹³ DLA 022-0127, bárcziházi Bárczy István levele László Fülöpnek, 1935. június 25.; DLA 081-0059, bárcziházi Bárczy István levele László Fülöpnek, 1936. augusztus 4.
- ¹⁴ Hart-Davis: i.m. 260–261. o.
- ¹⁵ Tolnai Világlapja 1935/13. sz.
- ¹⁶ Hart-Davis: i.m. 281. o.
- ¹⁷ MOL K428 MTI könyvtárosok. 1937. november 20.
- ¹⁸ Hart-Davis: i.m. 282–283. o.; Prohászka László: Kisfaludi Strobl Zsigmond 1935-ös kiállítása Londonban. In: Művészet és barátai 2005. szeptember–október. 7–9. o.
- ¹⁹ A kitüntetésről hírt adott többek között: Az Est 1937. november 21.; Pesti Napló 1937. november 21.; Pester Lloyd 1937. november 21.; Neues Politisches Volksblatt (Budapest) 1937. november 21.; Sunday Times (London) 1937. november 21.; Sunday Express (London) 1937. november 21.; Paris Daily Mail 1937. november 21. DLA jelzetlen újságkivágatok.
- ²⁰ Értesítőlevél a Magyar Corvin Díszjelvény adományozásáról. Magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter. 23601/1937-eln. sz. Magántulajdonban.
- ²¹ MOL K428 MTI könyvtárosok. 1938. május 18.
- ²² MOL K428 MTI könyvtárosok. 1938. január 21.
- ²³ Magyar Nemzeti Múzeum Éremtára, leltári szám: 1.C./2002.
- ²⁴ Gaskó Dezső: Társadalmi kapcsolataink Finnországgal. I. kötet. Budapest, 1943. 177. o.; A darabot közli: Makai Ágnes – Héri Vera: Kereszt, érem, csillag. Kitüntetések a magyar történelemben. Budapest, 2002. 126., 227. o. Itt a szerzők – valószínűleg tévesen – meg nem valósult adományozásról írnak, amelynek tervezett dátumaként 1935-öt, Setälä halálának évét jelölik meg.
- ²⁵ Huszár Lajos Éremtár, Gyöngyös, 1232. sorszám.
- ²⁶ MOL K428 MTI könyvtárosok. 1937. november 23.